

სნობის ფურცელი

სურათებიანი დამატება

გამათბობი № 224.

საბჭოთაბათი, 3 იანვარი 1904 წ.

გაზეთის № 2513

რეზა მარს სინამს...

როცა ვარდს სიხანვეს კოვარში,
სოფელს და ვარდს ღეროზე,
როს სავდებო სიხანვეს
ესევეა ზოგის წვეროზე, —
მის კლამება, იცინის,
ტუნს აზობს, ოცნებაში,
ხან დახლა დას დახრის,
ხნ ფიქრებს ეგანის ცაში;
მეგრამ როდესაც კოვარი
იფიქრებს, გადაშლება,
ნათე ევალს შუახებს,
ვარდი შუას აქეთისდება.

ასე როცა გულს სიხანვეს
ზურმუხტ-ოცნების სიხანვეს,
მის დასტრავლებს იმედი
ტურფად მოქარულს კამაში;
მეგრამ როდესაც ოცნება
ჭქრება და გული იდგამებს,
ის სინამდვილით ნანსვლავთ
ქეთისებს... შწარედ ქეთისებს!
ა. ევლოშვილი

წოდებას მეგობრობდი, თუმცა თავით
იმათ წოდებას არ ეყუთენი, მეგრამ თეტე-
ბიც ხომ შენზე უყანებენ. თუ არა ბრმა
თავყანისცემა შენდამი, უსათუოდ შენს
წინააღმდეგ ამბობდებოდნენ.

— კანონებს, ჰიპონიკ, არ შეუძ-
ლიან ყველანი დაეკმაყოფილოს. მარტო
სულელი, მეოცნებე ან ფლილი თუ იფი-
ქრებს, რომ კანონებით სრულ ეკაოფი-
ლებას ჩამოეგდებო. კანონი დამყარებუ-
ლია ყველას უეკმაყოფილებაზე.

— ჰო, მეგრამ მტარვალი არ იტყუ-
და ამას, ჩემო კეთილო ჰიპონიკ.

მე მუდამ ამას ვეცდილობდი, რომ
კანონები დამეფუძნე! ია ყველას უეკმაყო-
ფილებაზე, მეგრამ იმდენად, რომ ასატანი
ყოფილიყო. ეხლაც საფიქრებელად ისა
მაქვს, როგორ უნდა მოეწყოს საქმე ამ
გვარ ვითარების გასაძლიერებლად. ეს კი
მხოლოდ მე შემიძლია.

— შენ გინდა მაშ მფეფე ვახდელ სო-
ლონი?

საქმეა შუქი. სურათი კოტარბანისკის

სოლონი ლილიაში

ფილოსოფიურა ამბავი

თეოდორე გერცლისა.

ახალგაზრდა და გონებრივის ძილო-
ნით სავსე იყო სოლონი, როდესაც გა-
დასწყვიტა ათონის თავის მინებება და სხვა-
გან წასვლი. მართალია, იმისი კანონები
ოთხ-კლთიანი ფიქრებზე იყო ამოჭრილი,
მეგრამ მოქალაქეთათვის ჯერ ახალ
ხილს შედგენდა. ცისმარე დღე ყოველ
კუთხიდან აურიცხველი ხალხი მოდიოდა
და გაოცებით და უეკმაყოფილოდ შინ-
ჯავდა სოლონის დადგენილებებს.

— ხომ ჰხედავ, შენი კანონები არც
ერთ წოდებას არ ეკაშნიკა, — უთხრა სო-
ლონი მეგობარმა ჰიპონიკმა.

— ახალია და იმეტომ არ მოსწონთ,
ჰიპონიკ! ჩემი კანონები ჯერ-ჯერობით
არც კარგია და არც ცუდი. კანო-
ნები ახალ ღვინოსავით უნდა დადღუ-
დეს.

— ეგ კარგი, სოლონი, მეგრამ შენ
რომ ვერავის გული ვერ მოგიგ. მართა-
ლია, პენტაკოსიომედინები, მედრები
მეგობრობის შესაქურთენი უეკმაყოფილონი
იან შენა და...

— ეგრე მხოლოდ მტარვლი მსჯე-

— არა, რა ნაკლებად მიცნობ, თუმც

რუსეთის ვარის მთავარ-სარდალ გენერალი გურგაძის პრინციპის ველზე.

იაშონის ბარეულ არმიის მთავარ-სარდალ გენერალი გურგაძის პრინციპის ველზე.

ძლიან მსხვერპლი მითუნაო ატტიკას და დავიქიო აკრო-პოლისში ალაჯი ჩემის უმაღლეს წინაპრის კოდრასი. ეგბატრიდიელთაგან ეინ გაუხბდება ამას წინააღმდეგე; მაგრამ არა მსურს გაეიშეორო კოლონის ისტორია. იცი, ყოველ დღე მოდიან ჩემთან ბარისა და მთის მცხოვრებნი და მეკითხებიან, განა არ შეიძლება შესუსტო შენი დაღვნილებანიო. ისინი ფიქრობენ, რომ მე, როგორც უფროსს არხონტს, ყოვლად ძლიერს, შემძლიან სურვილებისამებრ შევცვალო და გავასწორო ყოველივე, რასაც განვიზახავ. ნუ თუ ზენელოპასავით უნდა მოვიქცე და დღისით გაკეთებულს დამე მოულო პოლო? მოდიან სხვებიც, განსაკუთრებით წერელი ხელოსნები, რომელთაც სურთ გავიგონ სხვა და სხვა დაღვნილების მიზეზი. მაგრამ უახლო და თითქმის საზიანო შრომა იქნებოდა, ყველასთვის ცალკე განუმარტან ის, რაც გამოწვეულია სახელმწიფოს ინტერესით. ჩემ კანონში ბეგრის სიმდიერეა და ხანდახან ხალხი მებრალემა კიდევ, რადგან იძულებული ვარ ტანჯვა მივიყენო. მოხარული ვიქნებოდი თუ დამეგებებოდა არხონტს თანამდებობისთვის. მაშინაც ხომ ყოველ გავირგებულ შემთხვევაში მევე მომბართავდნენ, იმიტომ რომ მე ერთად ერთი კაცი ვარ ატრიკოში, რომელსაც ყველა ენდობა. ერთი ისტყვით, შეიძლება დადგეს ისეთი წუთი, როდესაც თვითონ შევეტან ექვს ჩემ კანონებში. მე—კაცი ვარ, პიონი, და მეშინიან ჩემის სისუსტისა.

— ეხლა კი ეხედავ, რომ მდგომარეობა მართლაც დანსადელდოა,—სთქვა დაუფრებულმა პიონიკმა.—მაშ რა გეცხ ახარდ გააკეთო? შენ თვალებში რაღაც გადაწყვეტილებას ვკითხულობ.

— მე სიკვდილზე ფიქრობდი. ერთი კვირა საწაფლავი რომ გამოვეცალა, ისეთსავე დიდებულ მსხვერპლს მითტანი, როგორიც კოდრმა მოიტანა. მაშინ ვეღობიან გავედგეს და ხალხს იიარა შეიხებს ჩემს თადიერლიბიებს. მაგრამ ათინკლებს

კურგი და მილტაიდი, რაბოლას შვილი, მეგაკლია და ჩემი ნათესავი პიზისტრატი დაიწყებენ სამშობლო მიწის დაქუცმაცებას. პიზისტრატი, რომელსაც დიდი გული აქვს უყმაყოფილო მითულის დახმარებით, მე ვთვლი ნამდვილ მტრად, იმიტომ რომ იგი უფრო მომზიზღავია. ამიტომ გადაწყვეტიც კოცხალი დაჩრჩი, თუმცა ათინკლებისთვის დროებით გაუქრები: მე განვიზრახე მოგზაურობა. მოქალაქეებმა უნდა დამიზიზღონ. როცა დაებრუნდები, ჩემი კანონები უკვე ძალა-რბოლაში ექნებათ გამჯდარი და შეჩვეულნიც იქნებიან. ჩემს აქ არ ყოფნის დროს ვერაფერს ვამბედავს შესვალის ჩემი ქანილება იმ შიშით, რომ მე უფრო ვიძიებ. შორიდან სოლონი უფრო საშიშარია, ვიდრე ახლოდან. ასე მინდა დავიცვა ჩემი კანონები მტრავალთა დასისაგან და თვით ჩემგან.

და სოლონიც სწორედ ისე მოიქცა, როგორც გადაწყვეტიცა. ათის წლით განიღვენა თავისი თავი სამშობლოდან, მოქალაქეთ გამოუცხადა, შეგასრულე არხონტის მოვალეობა და ეხლა მინდა მოუარო ჩემ საყუარს საქმეებსო. სახელმწიფო და აბავითარ სარგებლობას არ მოელოდა. იგი ვაჭარი იყო და არ უნდოდა სხვა რამე ყოფილიყო.

სოლონის წასვლამ ძლიერ დააღონა ათინკლები. საერთო უყმაყოფილების ნაცვლად ისმოდა მხოლოდ მისდამი თანაგრძობა და მადლობა. სოლონი ამ დროს მისცურავდა გვეის ზღვაში. სიყვარულის გრძობით უტყველოდა იგი მზის სხივებში ვახვეულ კიდებს ატრიკისას, რომელიც ჩრებოდა შორს, შორს. იმისი გული იხრავდა და თვალზეც ცრემლები უბრწყინავდა. სოლონი მფარველათ ერთხელ კიდევ მოელონა პოეზია. იმ დროს, როცა გვი მისცურავდა მზისგან კპროს ფრად გაბრწყინებულ კიკლადის ნაპირების წინ, როდესაც გაუარა ანდროსს, ტენისს, ნაქისს, როდოსს და კიდევც უახლოვდებოდა კარპაქის ზღვას—სოლონი მშენიერ ლექსების წერით იკლავდა დარღს. ეხლაც, როგორც სპაზუტე

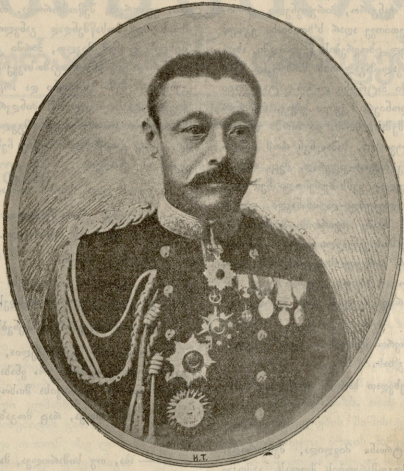
გველი და კაცი

ისტორიული ლეგენდა.

ერთმა გულგრილმა კაცმა წახს, ტუპს ცნება მიხედობდა და იწოდა. შუა ცნების დანახვად გულგრილის შემზარავი წიფელი გადაეცა. მუხილიდან და, რა და-რწმუნდა, რომ წიფელი-კაცი იხმოდა ამ უთიდან, რომელიც შექმნილია ცნების ტენიას, შესწავლა. შეეშინებოდა სრულიად გრძობა, შეეხუთა გული, კანონიერებით გამოტყავდა. დანახვა შეუძლებელია და იყო; ისწავლეთ, თავი-კანონით შეკრდა ცნებამ და... თეიდან დანახვამდე ცნებიდან გამოიქცა უთი. თუთი რადაც განკუთვნილია ვეფოდა ცნების. საჭიროდ ახდა უთის სასწრაფო: შეერთა, გაივალა...

კაცმა გულის სისინით ვეფე შეშინებულ უთში შოთადე უშეუძლებელი შხამიანი გველი. უმადურმა ქვეყნიერებამ შესწავლა-შეწყინა თევის მხსნელს კუთხე კაცს:

- ღაცქმამე!
- რათა, რა ღაცქმამე? ნუ თუ იმიტომ მშხამე, რომ თეგანწინდებოთ გვენისკან?! ჩამ წემთა სიკეთე სინათე გაღამინდე!

გენერალე იუკე, მთავარ-სარდალე იანინის მეთვე კრმისი, რომელიც ჰორტ-არტუეს არტია.

ვეგეტრეში იგი რამდენსამე ხნით დასახლდა. აქ ჰელიოზოლიისელ მწიროვისთან დასისხელ სანხისთან ატარებდა დროს ბუკობაში. ამ ბრძენ და ნასწაველ ქურუმთან პირველიად ვაიგო ამბავი მშვენიერ კუნძულის ატლანტიდესი, რომელიც ზღაპრულ დროს ბრწყინვალე პერკულესის მოძიების კლდედაც, მგობამ მტრე ზღვამ ჩანთა, რადგან ძლიერ საუბოგო იყო.

როცა სილონმა შეითვისა ვეგეტლების სიბრძნე, ისევე გასაღდა. კვიროსზე იგი სასურველი სტუმარი იყო ერეთის ბრძანებლისა, რომელსაც სიბრძნით გადაუხდა მეფური სტუმართ-მოყვარობა: ურჩია და უშველა მეფეს გადაეტანა თავისი ქალაქი ეგეო, რომელიც უნა ადგილზე მდებარებოდა, უმშვენიერეს ველში. მეფემ ახალ ქალაქს უწოდა „სილი“ — კეთილშობილ ათინელის სახელიად.

აქედან სოლონი სარდალე წიფიდა, ლილის მიღვარ მეფე კრებთან. კრებს უნდოდა სიმდიდრით მოეხიზლა სოლონი. ამიტომ უწევინებდა, როგორც ცველა მეტიარას სწევია, თავის უთვალად განმეტულობას. ბრძენი ბერიანი შინჯავდა ამ საკუთვარ ფუფუნების თავხიზანად და წყნარად. იმან არ გამოსთქვი ის ქება, რასაც კრები მიუღივდა, რამაც ცოცხალ არ იყოს დალინა თავმოქმდე მეფე. ამისდა მიუხედავად მეფე მინარც კეთილად ეტყოდა სტუმარს და მოთმინებით მისმენდა იმის ფილოსოფიურ შინშეცხარს ქეშპირტ ბენდიერების შესახებ. სოლონი ვეფოდა, რომ სიკვდილიანის არაყის არ შეიძლება ბენდიერი ეწოდესო. სულ სხვა აზრისა იყო კრები. იგი ბენდიერად სთვლიდა თავს. უმშვენიერესი ლიდიე ვეუთვნოდა და მეტებმბარებოდა კრებს. სპარსებისა და ბერძენების შირივ არავითარ შინს არ მოეგოდა. შინაურ ცხოვრებაში სუფევდა სასურველი მშვიდობიანობა.

ამას მიემატა კიდევ ოჯახური ბენდიერება. კრებს წამოეზარდა ქალი, რომელსაც სახელად, ზღაპრულ ლილის დედოფლის სახელიად, უწოდეს ომედილა. იმისი უმანკო სილამაზე ყველასა ჰზობოდა. კრები აფასებდა სულიერ სიამოვნებას, ურომლისოდაც სიმდიდრეს და ხელმწიფობას შეუძლიან დაკმაყოფილოს მხოლოდ ბრიყვი და მოუხეშავი ადამიანი. არტიტებს, ფილოსოფიებს მუდამ ბინა ჰქონდათ იმასთან და ელინთა საუეთესო. შვილი იმისი მგობარები იცნენ. როცა სოლონი მივიდა, მეფე-ვარაყე ეზოპოსი სარდალში სტუმრობდა.

რეღებით გახსნი ცნების ტენისკან?! ჩამ წემთა სიკეთე სინათე გაღამინდე!..

— ერთი ჰხალ! — შესწავლა გველმა, — სადა გავიხალა, წყნეს დროში სიკეთე სიკეთევე იხლდებოდა?! შენ კეთილმა აწინდელ ცხოვრების დაქვევად გვე-გონების ჩინი დაგუბნებია, ვერ ჩამეგობრებულხარ თანაშორივე ცხოვრების მუდღეობისა და რადაც მდღეობის მისდევ... სიღვინ, უნდა ღაცქმამე!

— მატ, გველა! განა გერევა საქმე? ან ვაითითა სამგისისხე-და-სხვა პირთ: რასაც დაატებენ, წყნეს ღაოთსმდევთ.

— ბა-შესტა, შეგეითხოთ! — მიუფო გველმა.

ამრავალ შუანიხმებულნი გაუდგნენ ტახს...

იახოხელი ბრინცი სადალონს შტარსოქთან ერთად.

ტატა — მე

— ცრუ და გაუტანელაა აწინდელი ცხოვრება, — დაწყო ცხენ-
მა: — სადღა სიმათელი, სიწრფელი, უხატრო, ზიროუნილი ურთი-
ერთობა?! ჩვენს დროში სიკეთე სიკეთითვე ადარ სხვდნან. ეკუთ-
ვლესღა... განკრა, გადაშენდა წარსულ ცხოვრების წვედიადი. ახლა
სიკეთის სიათე უხდან. შირს არ წავალ მავალითის სამხრეკად. ჩემს
თავზე გეტყვით: ჩემი გვილიბისის ჩემი ჰატრონი დარიბ-ღატკო კაცი
ყო. რაჟი მუხლ-მადი, მარჯვე და დინიერი გვიცი ვიუკი, დამწყო
ხედნა... ჩემით ეხიდებოდა ტუდან შუშის, მთას და ბარმა დეკუ-
დი; ჩემით გადჭინდ-გადმოჭინდა ტვირთი. საშადნეს რომ არ და-
მაჯერებდა, ზედ შუამდებოდა სილმე ბატონ-კაცურად. შერ, რც კი
შემუძლო, არ ვზოგადი თაჟს, ერთგულად ვემს ხერებოდი ჩემ ჰატ-
რონის... ანგლო დრომ, დავუზავდი, დავურდი-დაუნასნაკი, დავუ-
დღურდი... არამც თუ ჩვეულებრივად მისმე ტვირთის ატანს, ისე
დავავრდი ძალ-ღონით, რომ კუთხი წმისეუნიველი გუხუდი. რა და-
მატრო ჰატრონიმა, რომ ჩემი შრომით სარგებულს ვედარ მოხეგვდა,
დამურსა ჩემთვის საკვები, გამომავლი ამ ხროკ გვერდაზე და სი-
კეთე სიათე გადმისადა... შამ, შენ რაღა სიკეთეს უღად ელად გვე-
ღისატანე—ჭითის კაცს.

გველა სიათე გაისიხინა და უფრო შემოატრონა ველზე კაცს,
რომითი გულ-ღაწვებრილი გუდგა ცხის.

კარგა ხან სარულის შემდეგ მუხლით ხარ, რომელსაც უამ-
ბეს და სთხოვეს სამართალი.

სარმა სთქვა:

— ჩემს მოზერობისას ჩემი ჰატრონი მივლიდა, შემხაროდა.
ჩემით მივლიდა თვის ბუნებ ღილა-მიღომარობის შუღლას, გამოკე-
თებას. ასეც მიხდა. ვიდრე ახალგაზრდა და გამოსადეგი ვიყო—მა-
შუშეკვდა. ჩემით ხხავდა, ფარსეკა, ნამიკას მოიზადებოდა გა-
დოზე, მალეწერებდა... ტყუას თუ მთა-ბარში მამუშეკვდა... როგა

ძალ-ღონით სისუსე მუხლი მიჭრიდა, ქედი ძალუხნი მჭინდა, ვევერ-
დი, ვუღრდი, შემომხაროდა. თუღში რომ ჩავყარინდი, თონს არ
მიასიამდა მოსაჭინდად ანგლო დრომ... დავურდი, დავუძღურდი,
მუხლში დონემ მკალი, ბიროში გილმა, ქეღმა მისუსტა. გილემიბე
დამწეკადა და ძნელი კამოსაკვები გახვდი. რაჟი ჩემით ვედარ ბარ-
გებლბდა ჩემი ჰატრონი და არც საკლავად ვევერდი თუღ-ტყუად
ქეღული, გამომავლი აჟ, ბინდურად და აწ რაც მომელის, ძნელი ე-
მოხინობი არ არის... ან მტელი შუჭვმს და ან სადმე გადავიბე-
ბი... ასე გადამისადა სიკეთე ჩემმა ჰატრონიმა, და თქვენ რაც გუხ-
დლო, ის უწოდეთ...

გველი კვლავ სიამს ს ნიშნად მიგველა სისინს.

ცხატყეს ცხა. შეკვლიათ ბრძენი კაცი, რომელსაც უამბეს უ-
ველვე და სთხოვეს სამართალი.

ხაფიერდა ბრძენი.

— სერობი! — შესტყვის ბრძენმა. — აბა, რა დასაჯერებელია,
რომ ჰე ვეება გველი მოთავსდეს მაგ უუთმა? დუჯერებელია!

— სიმათელეა მოვასხენებს ჩემი მხსნელი, — უთხრა გველმა.

— უოვად შეუძლებელია, რომ მაგ უუთში ჩაერთო! არ დავი-
ჯერებ, ვიდრე თაღლით არ ენახე, მამსადაშე, შენი გადარენად—
მიოთინდა და რასითვისა მოსოთე სამართალს?!

— სიმათელეა, რაც მოვასხენებო! — ერთხმად შესძ-ხეს კაცმა და
გველმა.

— აბა, თუ სიმათელეა, მამ ხაფიერე ამ უუთში და რაჟი თაღლი-
ნახული დავურმუნებო, დოსტოდრე გეტყვით: სიკეთე სიკეთითვე
უნდა იზღოს თუ სიათე.

ბრძენის დასაჯერებლად გველი შემოესინს ველიდან კაცს და ჩა-
ცოღდა უუთში.

— ბრძენმა სწარფად დახურა უუთს ხუფი და უბინა კაცს ახლად
კი მოვალ გველი, რაჟი შენი სიკეთე ვერ დანახს. შერც მისივე და-
რდით გაღუხადე მტერს სამაჯირო... — და გამოირდა ბრძენი.

კილად ასათიანი.

— ექიმო, თუ სიკვდილი მიწერია, კარგი ექმნება გამკრა.
— რა საქრონი?
— გაუკვებ მახინ რითი მოეკვლები!

არეის მიხეზით დარღვეული იუჯისი მუღრლიობა.